

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény Tárgy: „Az északi dimenzió és cselekvési terve”

(2006/C 24/11)

2005. február 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Működési Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva úgy határozott, hogy véleményt nyilvánít a következő tárgyban: „Az északi dimenzió és cselekvési terve”

Az EGSZB e tárgyra vonatkozó munkáival megbízott „Külkapcsolatok” szekció véleményét 2005. szeptember 8-án elfogadta. (Előadó: Filip Hamro-Drotz).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2005. szeptember 28–29-én tartott 420. plenáris ülésén (a szeptember 28-i ülésnapon) 163 igen szavazattal 2 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

Az Európai Unió északi dimenzióra vonatkozó politikáját (Northern Dimension, ND) 1999-ben hozta létre. Az ND része az EU külkapcsolati politikájának, célja Európa északi része jólétének előmozdítása a regionális és határokon átnyúló együttműködés révén. Az ND a balti-tengeri térséget és az Északi-sarkot foglalja magába. Az ND politikája az Oroszországgal kötött Partnerségi és Együttműködési Megállapodás, valamint az Európai Gazdasági Térségi Megállapodás (EEA – Norvégia, Izland) keretében kerül végrehajtásra. Az EU bővítését követően felerősödött az ND Oroszországgal, különösen annak északnyugati régióival kapcsolatos politikai tevékenysége.

Az EU és Oroszország közti kapcsolatokat a „négy közös terület” elfogadása erősítette meg. 2005 májusában megállapodás született („Menetrend”) a közös területek létrehozásának lépéseiről. Oroszország tárgyalásokat folytat a WTO-val is, csatlakozása megkönnyítené a kereskedelmet és a gazdasági együttműködést az EU-val. Az EU és Oroszország közti kapcsolatokat általános fejlődése az északi dimenzióknak is lendületet ad.

Az ND és az EU – Oroszország együttműködés szorosabb összekapcsolása is várható. Ez az elképzelés szerepel a 2005. június 16-17-i Európai Tanács következtetéseiben is: „Az Európai Tanács meglegedését fejezi ki a 2005. május 10-én tartott 15. EU – Oroszország csúcstalálkozó kapcsán, különösen a négy közös terület létrehozására irányuló menetrendek kialakítása vonatkozásában... Ezen területek létrehozása erősíteni fogja az EU és Oroszország közti stratégiai partnerséget, valamint, főként az északi dimenzió keretei között, a regionális együttműködést.”

Az EU – Oroszország közös területekre vonatkozó menetrendje is említi az ND-t, elsősorban a közös gazdasági terület fejezetben: „...A közös gazdasági terület keretében folytatott tevékenység végrehajtása során a regionális szervezetek és kezdeményezések – mint például a Balti Államok Tanácsa, az északi dimenzió, stb.– által közösen meghatározott prioritásokat is figyelembe kell venni.”

Az északi dimenzióról szóló vélemény az EGSZB munkájának folytatása ebben a témakörben és részét képezi az EGSZB hozzájárulásának az ND miniszteri konferenciához, amelyre 2005 novemberében kerül sor.

1. Az északi dimenzió II. cselekvési tervének céljai és prioritásai 2004–2006 között

1.1 A második, északi dimenzióra vonatkozó cselekvési terv (NDAP II) ⁽¹⁾ 2004 januárjában lépett hatályba.

1.2 Az NDAP II öt kiemelt területre vonatkozik:

- gazdaság, üzleti vállalkozások és infrastruktúra;
- emberi erőforrás, oktatás, tudományos kutatás és egészségügy;
- környezetvédelem, nukleáris biztonság és természeti erőforrások,
- határokon átnyúló együttműködés és regionális fejlesztés;
- bel- és igazságügy.

1.3 Az NDAP II figyelme kiterjed olyan speciális helyzetű régiókra is mint Kalinyingrád és az északi-sarki régió. A cselekvési terv a résztvevő partnereket összehangolt tevékenységre bátorítja a gazdasági, foglalkoztatási és szociális politikák megerősítése érdekében.

1.4 Ezekon a területeken az NDAP II különböző lehetséges tevékenységeket sorol fel, a gyakorlati megvalósítást azonban az érdekelt felekre hagyja. Az ND nem rendelkezik saját költségvetéssel, finanszírozásában különböző EU-programok (azaz a Tacis), az érintett kormányok, és nemzetközi pénzügyi intézetek (NIB – Északi Befektetési Bank, EBRD – Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank, stb.) vesznek részt

1.5 Az Európai Bizottság évente beszámolólt készíti az NDAP II végrehajtásáról. A 2004-es helyzetjelentés nagy számú tevékenységről számol be mind az öt kiemelt területen. A jelentés hivatkozik az EGSZB következtetéseire is, miszerint a civil szervezetek rosszul tájékozottak az NDAP II tevékenységéről, ennek javítását, valamint a regionális szervezeteknek az ND tevékenységének végrehajtásába és felülvizsgálatába való további bevonását kéri.

⁽¹⁾ Az NDAP II a következő linken érhető el: http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/ndap/com03_343.pdf.

1.6 Az NDAP II végrehajtását évente vizsgálják felül: a magas rangú tisztviselők 2004-ben üléseztek, 2005-ben miniszteri konferenciára került sor, a magas rangú tisztviselők újabb ülését pedig 2006 második felére tervezik.

2. Az északi dimenzió és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB)

2.1 A végrehajtás kapcsán az NDAP II számít az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulására: „Annak érdekében, hogy a civil társadalom csoportjai széles körben részt vehessenek a cselekvési terv felülvizsgálatában, nagy segítséget jelentene, ha az EGSZB évente fórumot szervezne az NDAP II végrehajtásáról az EGSZB által képviselt gazdasági és társadalmi szervezetek részére.”⁽²⁾

2.2 A felkérés alapjául szolgáltak egyrészt az EGSZB korábbi években kiadott véleményei a következő témákban: Az Európai Unió és a balti-tengeri államok közti kapcsolatok⁽³⁾; Az EU északi dimenziója, illetve Oroszországgal való kapcsolata⁽⁴⁾; Az északi dimenzió: az északi dimenzióra vonatkozó cselekvési terv az Európai Unió külkapcsolati és határokon átnyúló politikái tükrében 2000 és 2003 között⁽⁵⁾; valamint az EU – Oroszország stratégiai partnerség: mi a következő lépés?⁽⁶⁾, másrészt az ND miniszteri üléseinek határozatai 1999-ben, 2001-ben és 2002-ben, illetve a két, az EGSZB által 2001-ben és 2003-ban szervezett ND konferencia (fórum) következtései.

2.3 Az EGSZB pozitívan reagált az Európai Bizottság felkérésére és elhatározta, hogy összegyűjti a magas rangú tisztviselők bizottságának (Committee of Senior Officials, CSO) a következőkre vonatkozó álláspontját:

- a civil társadalom szervezeteinek tájékozottsága és az NDAP II végrehajtásába való bevonása, akár felkérés, akár saját kezdeményezésük alapján;
- a civil szervezetek véleményei és ajánlásai az NDAP II tartalmát és végrehajtását illetően.

2.4 A CSO-k álláspontját összegző kérdőívet a civil szervezetek széles körében terjesztették az összes érintett országban, illetve a Gdańskba, Kalinyingrádba és Rigába küldött tényfeltárási bizottságok révén.

3. Az EGSZB 2004. évi következtetései és ajánlásai

3.1 Az EGSZB képviseltette magát a magas rangú tisztviselők bizottságának 2004. októberi ülésén, jelentésben mutatva be következtetéseit és ajánlásait⁽⁷⁾.

⁽²⁾ COM(2003) 343 final, 2003.6.10. - 16. oldal

⁽³⁾ HL C 73 / 1998.3.09., 57. old.

⁽⁴⁾ HL C 368 / 1999.12.20., 39. old.

⁽⁵⁾ HL C 139 / 2001.5.11., 42. old.

⁽⁶⁾ HL C 125 / 2002.5.27., 39. old.

⁽⁷⁾ 2004-es EGSZB jelentés az EU NDAP II tárgyában.

3.2 A magas rangú tisztviselők bizottságának az NDAP II-be való bevonásáról az EGSZB általános következtetesként az alábbiakat állapította meg:

- a tisztviselők általában kevéssé tájékozottak az NDAP II-t illetően;
- csekély mértékben elkötelezettek az NDAP II végrehajtása iránt;
- nincs jelentős szerepük (az EGSZB tevékenységén kívül) a végrehajtás felügyeletében.

A fenti három aspektus tekintetében valamivel kedvezőbb a helyzet a „régii” tagállamokban, mint a többi országban.

Az értesített CSO-k általános érdeklődést mutattak az ND és NDAP II iránt a tervezésben és a felügyeletben való részvétel tekintetében, mind európai, mind nemzeti szinten.

Az EGSZB javasolta, hogy javítsanak az NDAP II-ről szóló tájékoztatáson, valamint a CSO-k végrehajtásba és felügyeletbe való bevonásának mértékén.

Az EGSZB felajánlotta, hogy segítséget nyújt a tájékoztatás és felügyelet területén európai szinten, de ezzel egy időben leszögezte, hogy az ND tevékenységnek elsősorban szubregionális, nemzeti és helyi szinten kell kibontakoznia, a hatóságokkal és az érdekelt CSO-kkal kölcsönösen együttműködve.

Az EGSZB támogatta az NDAP II-ben szereplő azon elvet⁽⁸⁾, hogy a civil társadalom képviselőit bátorítani kell a magas rangú tisztviselők évi ülésein való részvétellel.

Az EGSZB javasolta, hogy az Európai Unió vegyen figyelembe néhány további, az NDAP II-t érintő szempontot:

- az ND profiljának erősítése az EU – Oroszország kapcsolatokban illetve az EU szomszédsági politikájának fejlesztése során;
- ND-ülés szervezése az érintett régióban, ideértve Kalinyingrádot is (a régióban működő CSO-k jól ki tudnák használni ezt a lehetőséget);
- megállapodások fejlesztése a kis projektek finanszírozásának megkönnyítése, és a régióban lévő CSO-k határokon átnyúló kapcsolatainak ösztönzése érdekében;
- az ND-projektek finanszírozására rendelkezésre álló EU-források átláthatóvá tétele (a CSO-k nehézségekbe ütköznek a finanszírozás terén);

⁽⁸⁾ COM(2003) 343 final, 16. oldal

– információ terjesztése a régióban – beleértve Kalinyingrádot is – az EBB-ről és egyéb finanszírozási lehetőségekről, amelyek az ND-projekteknel szöba jöhetnek;

– az ND megfelelő kezelésének figyelembevétele a 2007–2013 közötti pénzügyi keretek előkészítése során.

3.3 Az EGSZB továbbra is fenntartja ezeket az ajánlásait.

4. Az EGSZB folyamatos kapcsolatai az északi dimenzió iránt érdeklődő CSO-kkal

4.1 A 2004-es jelentésben az EGSZB jelezte azon szándékát, hogy hozzá kíván járulni a 2005. évi miniszteri konferenciához és a magas rangú tisztviselők 2006. évi üléséhez egyaránt, ugyanazokkal a feltételekkel, mint 2004-ben.

4.2 Az EGSZB az újonnan létrehozott Kelet-Európai Kapcsolattartó Csoport (Eastern Europe Contact Group, EECG) keretei között fejtette ki az északi dimenzióval kapcsolatos tevékenységét. Az EECG az EGSZB tagjaiból áll, az EGSZB kelet-európai országokkal kapcsolatos tevékenységét fogja össze. A tevékenység célja az EU kelet-európai országokkal fennálló kapcsolatainak erősítése, politikájának előmozdítása a civil társadalom támogatásával, valamint a CSO szereplőkkel való közvetlen kapcsolat kiépítése ezekben az országokban.

4.3 Az északi dimenzió vonatkozásában az EGSZB saját kapcsolatain keresztül is végez információterjesztést, csakúgy, mint az Európai Bizottság északi dimenzió információs rendszerére (NDIS) hivatkozással.

4.4 A vélemény előkészítése során az EGSZB körülbelül 100 civil szervezetnek osztott szét kérdőívet 2005 júniusában. Az EU – Oroszország tárgyú vélemény kidolgozásakor az EGSZB orosz CSO-kkal is tárgyalt az északi dimenzióról. Ennek megfelelően a jelen vélemény összegzése tartalmazza a partnerországokban működő CSO-k álláspontját is.

5. A 2005. évi EGSZB-kutatás következtetései

5.1 Az északi dimenzió általános ismertsége

5.1.1 2005 júniusában felmérés készült arról, hogy a nyilvánosság mennyire tájékozott az NDAP II-vel kapcsolatban. A kérdőívetek a cselekvési terv által érintett országok – balti és északi államok, Németország, Oroszország Kalinyingráddal együtt és Lengyelország – különböző civil szervezeteinek küldték el. A kérdőív, az előző évihez hasonlóan, a következőkre nézve tett fel kérdéseket: a) a civil társadalom tájékozottsága az északi dimenzió és a cselekvési terv kapcsán, b) a

CSO-k véleménye az északi dimenzióról és c) a CSO-k bekapcsolódása az NDAP II végrehajtásába és felügyeletébe.

5.1.2 Mindössze 20 válasz érkezett – ez is azt mutatja, hogy az északi dimenzió és az NDAP II vonatkozásában meglehetősen alacsony a tájékozottság szintje. Ezt a kérdőív eredményei is megerősítették – bár a CSO-k többsége azt válaszolta, hogy van tudomása az ND és NDAP II létezéséről, néhány esetben volt csak nyilvánvaló hogy valódi ismeretekkel rendelkeznek az NDAP II-t illetően. A CSO-k harmada válaszolta, hogy már hallott az északi dimenzióról és az NDAP II-ről, de világosan kitűnt, hogy ezeknek sem a célját, sem a tartalmát nem ismerik.

5.1.3 Néhány érintettnek van tudomása az északi dimenzióval kapcsolatos állami és magánszféra közötti partnerségi kapcsolatokról (PPP), főleg környezeti vonatkozásúakról (NDEP). Több CSO is egyéb balti-tengeri regionális szervezeten keresztül – elsősorban a Balti-tengeri Államok Tanácsa (CBSS) révén – szerzett tudomást az északi dimenzióról. A munkáltatók (BAC-Business Advisory Council) és a szakszervezetek (BASTUN-Baltic Sea Trade Union Network) hálózatai szintén terjesztettek információt tagjaik között az északi dimenzióról.

5.1.4 Egyesek szerint az NDAP II nem érinti a CSO-kat, inkább politikai jellegű regionális együttműködés a kormányok és az illetékes hatóságok között, tekintet nélkül az Európai Bizottság erőfeszítéseire, hogy az északi dimenzió információs rendszerén keresztül erősítse a nyilvános tájékoztatást.

5.2 A CSO-k tájékoztatása és bevonása a helyi hatóságok északi dimenzióval kapcsolatos tevékenységébe

5.2.1 A kérdőíves kutatás eredményei azt mutatták, hogy meglehetősen kevés kezdeményezés történt a CSO-k tájékoztatására vagy bevonására az NDAP II tevékenységbe a kormányok, hatóságok vagy egyéb egyesületek részéről. Mindössze néhány olyan válasz érkezett, amely erre irányuló elkötelezettséget mutatott. Az illetékes hatóságok néhány országban már szerveztek szemináriumokat és vitaműhelyeket is az NDAP II végrehajtása kapcsán, illetve hasonló előfordult egyes regionális testületek szintjén is.

5.2.2 Saját kezdeményezésre viszont csak kevés CSO-t vontak be az NDAP II tevékenységbe, amely főként az északi dimenzióba tartozó területeken való beruházások feltételeinek javításához, az ottani országok különböző egyesületeivel való együttműködéshez, az északi dimenzió jövőjéről folytatott vitához, illetve az északi dimenzió fejlődésének általános nyomon követéséhez kapcsolódik.

5.3 Az északi dimenzió és cselekvési terve általános megítélése

Összességében a vélemény pozitív, néhány kivételtől eltekintve. A CSO-k többsége vagy pozitívan, vagy elfogadhatóan vélekedett az északi dimenzióról és cselekvési tervéről, míg néhányan kifejezetten negatívan minősítették, illetve nem volt véleményük – elsősorban a tevékenységről való hiányos ismeretük miatt.

5.4 Az NDAPII legfontosabb területei:

Azokban az országokban, ahol CSO-k működnek, általában megegyeznek a nézetek az NDAPII legfontosabb területeiről. Legjelentősebb területként a gazdaság, üzleti vállalkozások, infrastruktúra; környezetvédelem, nukleáris biztonság, természeti erőforrások, valamint a határokon átnyúló együttműködés és a regionális fejlesztés területeit említették a CSO-k. Az igazság- és belügy, Kalinyingrád és az északi-sarki együttműködés kevésbé számít jelentősnek a CSO-k szerint.

Az NDAPII területei	A terület említéseinek száma
Gazdaság, üzleti vállalkozások és infrastruktúra;	*****
Emberi erőforrás, oktatás, tudományos kutatás és egészségügy;	*****
Környezetvédelem, nukleáris biztonság és természeti erőforrások;	*****
Határokon átnyúló együttműködés és regionális fejlesztés;	*****
Bel- és igazságügy;	***
Kalinyingrád;	****
Északi-sarki együttműködés.	****

5.5 Elsődleges tevékenység

A CSO-k véleménye szerint a következő tevékenységeknek kell elsőbbséget adni a fent megnevezettek közül:

- Munkaerő-piaci ügyek, foglalkoztatás, és társadalmi párbeszéd;
- A kis- és középvállalkozások segítése;
- Kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok megkönnyítése;

- Határokon átnyúló beruházások feltételeinek javítása;
- Az összekötő infrastruktúra, illetve a szállítási hálózatok javítása.

Ezen túlmenően, a CSO-k a következő kiegészítő intézkedések szükségességét is hangsúlyozták:

- A civil társadalom szereplőinek bevonása az NDAPII végrehajtásába;
- A végrehajtáshoz szükséges struktúrák kialakítása;
- Az NDAPII számára szükséges források kiosztása;
- Az NDAPII végrehajtásáról szóló beszámolók terjesztése.

6. Az északi dimenzió vonatkozásában tett ajánlások

6.1 Az EGSZB támogatja a strukturált, multilaterális, határokon átnyúló regionális együttműködés folytatását Európa északi részén, amelyben nem EU-tagállamok is részt vesznek. Az északi dimenzió program megfelelőnek látszik ennek elérésére.

6.2 Az EGSZB támogatja az északi dimenzió program összekapcsolását az EU – Oroszország közötti együttműködéssel és a „Négy Közös Terület” kezdeményezéssel. Az EGSZB egy korábbi véleményében – „A civil társadalom hozzájárulása az EU és Oroszország kapcsolatához”⁽⁹⁾, 3.2.5 pont – a következőket szögezte le: „Az EU-nak és Oroszországnak a regionális együttműködés – az északi dimenzió... – átalakításán is munkálkodnia kellene. Az EGSZB örömmel jegyzi meg, hogy ezt az aspektust is megfelelő módon figyelembe vették a menetrendekben, és további intézkedéseket sürget a regionális együttműködések fejlesztésére az EU–Oroszország kapcsolatok részeként.”

6.3 A sikeres regionális északi dimenzió együttműködés Oroszország megfelelő részvételét igényli az északi dimenzióra vonatkozó jövőbeli politika előkészítésében és végrehajtásában is. Az ebben a kontextusban felmerülő együttműködési mechanizmusokat, például egy közös irányító tanácsot, át kell gondolni, figyelembe véve a régió egyéb, nem EU-tagállamait is.

6.4 Az EGSZB hangsúlyozza az EU – Oroszország kapcsolattartó készült véleményében kifejtett ajánlásokat, miszerint a civil társadalmi ügyeket fejleszteni kell az EU – Oroszország menetrendekben, illetve a civil társadalom szereplőit be kell vonni ebbe az együttműködésbe. Mérlegelni kell többek között a CSO-kkal folytatott strukturált konzultáció kialakításának lehetőségét a jövőbeli ND-mechanizmusokban.

⁽⁹⁾ HL C 294., 2005.10.25., 21. o.

6.5 A jövőre nézve az északi dimenziós együttműködés öt területe releváns. Mindenekelőtt az északi dimenzió partnerség pozitív tapasztalatait kell kihasználni (környezetvédelmi, szociális és egészségügyi, valamint információs technológiai területen). A további partnerség kialakítását a következő területeken kell megfontolni:

- infrastruktúra és logisztika;
- foglalkoztatás, humán erőforrás és szociális ügyek, ideértve a civil párbeszédet;
- határokon átnyúló és személyes („people-to-people”) együttműködés, beleértve az ifjúságügyet, az oktatást és a kultúrát.

6.6 A balti-tengeri térségben már létező regionális testületeknek, elsősorban a CBSS-nek, központi szerepet kell kapniuk a további északi dimenziós tevékenység során. Így ebben az összefüggésben a civil szervezeteknek is lehetőségük lenne arra, hogy saját regionális együttműködési hálózataik és a fenti testületekhez fűződő kapcsolataik révén hozzájárulásukkal segítsék az északi dimenziós tevékenységet, illetve bekapcsolódjanak abba.

6.7 Az EGSZB megismétli azt a 2004-es ajánlását, hogy az északi dimenzióról szóló nyilvános információ terjesztését

erősíteni kell, ezért az északi dimenziós információs rendszer (NDIS) fejlesztése elengedhetetlen. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy az információt mindenekelőtt nemzeti és helyi szinten kell terjeszteni, s ez az érintett országok kormányainak és illetékes hatóságainak feladata. A jobb tájékoztatás az északi dimenzió iránti szélesebb körű érdeklődéshez vezet, és részvételre illetve hozzájárulásra fogja ösztönözni a civil társadalmi szereplőket.

6.8 Az ND-partnerség finanszírozását eseti alapon kell eldönteni, ebben a kormányoknak és a nemzetközi pénzügyi intézeteknek kell központi szerepet játszaniuk. A norvég és az EGT pénzügyi mechanizmusok is hasznosak lennének mindenekelőtt a közös, határokon átvívelő ND-intézkedések ösztönzésében. Az európai szomszédsági és partnerségi eszköz alkalmazása 2007-től válik aktuálissá.

6.9 Az EGSZB tovább folytatja az északi dimenzióhoz kapcsolódó tevékenységét, és hozzá kíván járulni a 2006. évi magas rangú tisztviselők üléséhez. Ez a hozzájárulás tükrözheti az EGSZB partnerországokbeli CSO-kkal folytatott vitáin alapuló következtetéseket is. Az EGSZB készen áll arra, hogy további hozzájárulással szolgáljon az északi dimenzió jövőbeli végrehajtása kapcsán.

Brüsszel, 2005. szeptember 28.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND
